

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle rajanylitystietojärjestelmää ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmää koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle rajanylitystietojärjestelmää ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmää koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 173/2021 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 48/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Anne Ihanus, sisäministeriö
- Rajatarkastusyksikön päällikkö, eversti Tuomas Laosmaa, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Suvi Pato-Oja, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Anu Polojärvi, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Amanda Mäkelä, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Tuomas Kaivola, liikenne- ja viestintäministeriö
- rekisteripäällikkö Sari Laitakari, Oikeusrekisterikeskus
- tiedusteluvalvontavaltuutettu Kimmo Hakonen, tiedusteluvalvontavaltuutetun toimisto
- erityisasiantuntija Santtu Viiman, Maahanmuuttovirasto
- poliisitarkastaja Anna-Riina Korteniemi, Poliisihallitus
- ylitarkastaja Antti Wahlroos, suojelupoliisi

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ulkoministeriö
- puolustusministeriö
- valtiovarainministeriö
- Helsingin hallinto-oikeus
- Tietosuojavaltuutetun toimisto
- keskusrikospoliisi
- Tulli

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia, rajavartiolaitakia, ulkomaalaislakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annettua lakia, henkilötietojen käsittelystä Tullissa annettua lakia, sakon täytäntöönpanosta annettua lakia ja lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on tehdä rajanylitystietojärjestelmästä ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmästä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Laissa nimettäisiin eräät toimivaltaiset viranomaiset sekä täsmennettäisiin henkilötietojen käsittelyä ja liikenteenharjoittajien velvollisuuksia koskevaa sääntelyä.

Samassa yhteydessä lakiin lisättäisiin säännökset liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämisoikeuden ja täytäntöönpanon vanhentumisesta sekä täsmennettäisiin tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei määrätä. Lisäksi ulkomaalaislakiin tehtäisiin Schengenin yleissopimuksen ja Schengenin rajasäännösten päivittämisestä johtuvat tekniset muutokset.

Esitys toteuttaa pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman strategista kokonaisuutta Turvallinen oikeusvaltio Suomi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2022 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait sakon täytäntöönpanosta annetun lain ja lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain muuttamisesta sekä ulkomaalaislain lakitekniset päivitykset ja säännökset liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määräämisoikeuden ja täytäntöönpanon vanhentumisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022. Muut ulkomaalaislain muutokset sekä muut ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti, kun tietojärjestelmät otetaan komission päätöksellä käyttöön.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksen tarkoituksena on tehdä rajanylitystietojärjestelmästä (EES) ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmästä (ETIAS) annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten¹ (jäljempänä EES- ja ETIAS-asetukset) edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/2226 rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsulle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1240 Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

EES-järjestelmään rekisteröidään rajanylitystiedot kolmansien maiden kansalaisista, jotka ovat oikeutettuja lyhytaikaiseen oleskeluun jäsenvaltioiden alueella. Järjestelmä laskee automaattisesti sallitun oleskelun keston ja ilmoittaa, jos henkilö oleskelee yliajalla Schengen-alueella. Järjestelmällä korvataan velvollisuus leimata kolmansien maiden kansalaisten passit.

ETIAS-järjestelmä on viisumivapaiden kolmansien maiden kansalaisille tarkoitettu ennakorekisteröitymisjärjestelmä, jonka avulla pyritään selvittämään ennakolta maahantuloedellytysten täyttymistä, tehostamaan rajatarkastuksia ja tukemaan Schengenin tietojärjestelmälle (SIS) asetettuja tavoitteita. Matkustuslupahakemuksen käsittelyn yhteydessä arvioidaan henkilöön liittyvää turvallisuusriskiä, laittoman maahanmuuton riskiä tai suurta epidemiariskiä.

EES- ja ETIAS-asetukset ovat suoraan sovellettavia ja sellaisenaan velvoittavia jäsenvaltioissa. Esityksessä ehdotetaan EES- ja ETIAS-asetuksia täydentävää kansallista sääntelyä eräiden asetuksissa tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten ja kansallisista yhteyspisteistä vastaavien viranomaisten nimeämiseksi sekä henkilötietojen käsittelyyn liittyvän sääntelyn ja liikenteenharjoittajien velvollisuuksia koskevan sääntelyn täsmentämiseksi. Samassa yhteydessä lakiin lisätään säännökset liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määrittämisoikeuden ja täytäntöönpanon vanhentumisesta sekä täsmennetään tilanteita, joissa seuraamusmaksua ei määrätä. Lisäksi ulkomaalaislakiin (301/2004) ehdotetaan tehtäväksi Schengenin yleissopimuksen ja Schengenin rajasäännösten päivittämisestä johtuvat tekniset muutokset.

Esityksessä ehdotetaan, että Suomi käyttää EES-asetuksen 40 artiklan salliman kansallisen liikkumavaran ja ylläpitää myös jatkossa kansallista rajanylitystietojärjestelmää. Valiokunta pitää tätä tarpeellisenä ja esimerkiksi PTR-viranomaisten ja suojelupoliisin toimintaedellytysten kannalta keskeisenä. Rajanylitystietojen kansallisesta käsittelystä säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 7 §:ssä. Kansallisen rajanylitystietojärjestelmän tietosisältö säilyy nykyistä vastaavana. Järjestelmään tallennetaan jatkossakin myös lisätietoja, joita ei tallenneta EES-järjestelmään, esimerkiksi tiedot ajoneuvoista ja rajanylityksen tarkoituksesta. Henkilötietojen käsittelyssä huomioidaan yleislainsäädännön mukaiset tietojen minimoinnin ja käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteet. Rajanylitystietojen käsittelyssä muuhun kuin alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen noudatetaan voimassa olevan lain säännöksiä. Rekisteröidyn oikeuksia koskevaa kansallista sääntelyä ei myöskään muuteta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 4. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 52 §:n 3 momentista tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon. Tämän sekä perustuslakivaliokunnan esittämien kansalliseen liikkumavaraan liittyvien huomioiden osalta hallintovaliokunta viittaa jäljempänä esitettyyn.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

Toimivaltaiset viranomaiset ja lainvalvontakäytön keskusyhteyspisteet

EES- ja ETIAS-järjestelmiä käyttävät jäsenvaltioiden rajaviranomaiset, maahanmuuttoviranomaiset ja viisumiviranomaiset. Näillä viranomaisilla on suora pääsy EES- ja ETIAS-järjestelmiin asetuksissa säädetyissä tarkoituksissa. Lisäksi jäsenvaltioiden nimettyjen viranomaisten on mahdollista saada EES- ja ETIAS-järjestelmistä tietoja lainvalvontakäyttöön erikseen nimettävien keskusyhteyspisteiden kautta. Lainvalvontakäytön nimetyllä viranomaisella tarkoitetaan viranomaista, joka on kansallisen lainsäädännön mukaan vastuussa terrorismirikosten tai muiden vakavien rikosten torjunnasta, havaitsemisesta tai tutkinnasta. Tällaisia viranomaisia Suomessa ovat poliisi, Rajavartiolaitos, Tulli ja Puolustusvoimat.

Kunkin jäsenvaltion on EES-asetuksen 29 artiklan ja ETIAS-asetuksen 50 artiklan mukaan nimettävä yksi tai useampi keskusyhteyspiste, joka käsittelee nimettyjen viranomaisten pyynnöt päästä katsomaan EES- tai ETIAS-järjestelmän tietoja lainvalvontatarkoituksessa. Keskusyhteyspisteiden tehtävistä ja niiden riippumattomasta suorittamisesta säädetään EES- ja ETIAS-asetuksissa. Asetusten mukaan nimetty viranomainen ja keskusyhteyspiste voivat kuulua samaan organisaatioon, jos se on sallittua kansallisen oikeuden mukaisesti. Keskusyhteyspisteen on kuitenkin toimittava täysin riippumattomasti nimetyistä viranomaisista suorittaessaan asetusten mukaisia tehtäviään, kuten esimerkiksi tarkistaessaan, että asetuksissa säädetyt edellytykset nimettyjen viranomaisten pääsulle järjestelmään lainvalvontatarkoituksessa täyttyvät. Keskusyhteyspisteen on oltava erillinen nimetyistä viranomaisista, eikä se saa ottaa niiltä vastaan ohjeita, jotka koskevat sen riippumattomasti tekemän tarkistamisen tuloksia.

Hallintovaliokunta pitää tarkoituksenmukaisena kahden keskusyhteyspisteen perustamista hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla siten, että Tulliin sijoitettava keskusyhteyspiste vastaa lainvalvontakyselyistä Tullin hallinnonalalla ja keskusrikospoliisiin sijoitettava keskusyhteyspiste käsittelee muiden nimettyjen viranomaisten esittämät pyynnot. Ehdotus on myös linjassa valtakunnallisen PTR-johtoryhmän 3.5.2021 tekemän päätöksen kanssa, jonka mukaan Rajavartiolaitos ja poliisi tukeutuvat yhteiseen keskusrikospoliisiin perustettavaan yhteyspisteeseen ja Tulli perustaa oman yhteyspisteensä.

EES- ja ETIAS-asetuksissa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä Suomessa toimii Rajavartiolaitoksen esikunta, jonka rekisterinpitovastuu ulottuu myös järjestelmän lainvalvontakäytön keskusyhteyspisteiden toimintaan. Rekisterinpitäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018, jäljempänä rikosasioiden tietosuojalaki) 14 §:n mukaisesti siitä, että henkilötietoja käsitellään lainmukaisesti. Rekisterinpitäjän on toteutettava vastuun edellyttämät tekniset ja organisatoriset toimenpiteet myös lainvalvontakäyttöä koskevien tietojen osalta.

Biometrinen rajanylitystietojen käsittely kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi

EES-järjestelmän tavoitteena on EU:n alueelle tapahtuvan maahantulon ja jäsenvaltioiden alueella tapahtuvan oleskelun valvonnan ohella edistää terrorismin ja vakavien rikosten torjuntaa, havaitsemista ja tutkimista. EES-järjestelmän käyttötarkoitukset ja tietosisältö on lueteltu tyhjentävästi EES-asetuksen 1 artiklassa. Asetuksessa säädetään terrorismirikosten tai muiden vakavien rikosten torjuntaa, havaitsemista ja tutkintaa varten myös edellytykset, joiden mukaisesti jäsen-

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

valtioiden nimetyt viranomaiset ja Europol voivat saada pääsyn EES-järjestelmään katsomaan tietoja.

EES-asetuksessa ei säädetä rajanylitystietojärjestelmän tietojen käsittelystä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi. Tämä johtuu siitä, että kansallinen turvallisuus kuuluu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 4 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden yksinomaiseen toimivaltaan.

EES-asetuksen 40 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltio saa säilyttää kansallisessa rajanylitystietojärjestelmässään tai vastaavissa kansallisissa tiedostoissaan aakkosnumeeriset tiedot, jotka se on tallentanut EES-järjestelmään EES:n käyttötarkoitusten mukaisesti ja noudattaen täysimääräisesti unionin oikeutta. Aakkosnumeerisia tietoja ovat esimerkiksi henkilön nimi ja syntymäaika. Jatkossa biometriset tiedot kerätään rajanylityksen yhteydessä säännönmukaisesti EES-asetuksen soveltamisalalla, toisin sanoen kaikista niistä kolmannen maan kansalaisista, joille on myönnetty pääsy jäsenvaltioiden alueelle lyhytaikaista oleskelua varten. Biometrisia tietoja ovat henkilön kasvokuva ja sormenjäljet, ja niiden keräämisen toimivalta perustuu suoraan EES-asetukseen. Biometriset tiedot tallennetaan edellä mainitun 40 artiklan johdosta EES-asetuksen käyttötarkoituksissa ainoastaan EES-järjestelmään.

Hallituksen esitykseen sisältyvässä 4. lakiehdotuksessa ehdotetaan, että suojelupoliisilla on oikeus saada kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi välttämättömät rajavalvonnan sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämisen yhteydessä kerätyt biometriset tiedot. Tämä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain (616/2019, jäljempänä poliisin henkilötietolaki) 52 §:ään ehdotettu suojelupoliisin tiedonsaantioikeus kohdistuu rajanylityksen yhteydessä kerättäviin biometrisiin tietoihin. Samalla, kun rajatarkastusviranomainen kerää ja tallentaa EES-asetuksen edellyttämällä tavalla biometriset tiedot EES-järjestelmään, se tallentaa tiedot myös suojelupoliisin rekisterinpidossa olevaan järjestelmään siinä laajuudessa kuin suojelupoliisi katsoo sen kansallisen turvallisuuden suojaamisen kannalta välttämättömäksi. Näitä suojelupoliisin rekisterinpidossa olevaan järjestelmään tallennettuja biometrisiä tietoja saa tämän jälkeen käsitellä ainoastaan kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi.

Perustuslakivaliokunta toteaa, että toimivalta kerätä biometrisiä tietoja perustuu sinänsä EES-asetukseen. Valiokunnan mielestä merkityksellistä on, että nyt ehdotettavassa sääntelyssä on kyse henkilötietojen käsittelystä muuhun kuin EES-asetuksen tarkoituksiin. Tietoja käsitellään kansallisen turvallisuuden tarkoituksessa. Kyse olisi siten uudesta ja kansallisesti tarpeelliseksi arvioidusta käyttötarkoituksesta. Perustuslakivaliokunnan mielestä säännöksen sanamuodon mukainen tiedonsaantioikeus muodostaa merkittävän muutoksen verrattuna voimassa olevaan oikeustilaan.

Perustuslakivaliokunnan mielestä kansallisen turvallisuuden suojaamiseen voi sinänsä sisältyä erittäin painavia perusteita rajoittaa henkilötietojen suojan ja yksityiselämän suojan perusoikeuksia. Kansallisella turvallisuudella voidaan myös EU-oikeudessa perustella toimenpiteitä, joilla puututaan perusoikeuksiin vakavammin kuin toimenpiteillä, joita perusteltaisiin jollain muulla tavoitteella (ks. myös esim. tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C520/18, 136 kohta). Perustuslakivaliokunta katsoo, että esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa sekä muuallakin esityksessä esitetään ehdotettavalle sääntelylle suojelupoliisin biometristen

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

tietojen käsittelyoikeudesta kansalliseen turvallisuuden suojeluun kytkeytyviä, erittäin painavia perusteita.

Perustuslakivaliokunnan mielestä kansallinen turvallisuus ei kuitenkaan voi olla peruste kuinka laajalle biometrinen tietojen käsittelyoikeudelle tahansa. Valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan erityisesti arkaluonteisiin tietoihin rinnastuvien biometrinen tunnistaminen käsittely on rajoittava täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä välttämättömään. Lausunnossa viitataan myös EU-tuomioistuimen kansalliseen turvallisuuteen liittyvään oikeuskäytäntöön (ks. kootusti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C520/18, erit. kappaleet 65—68, ks. myös C-623/17 Privacy International).

Kuten perustuslakivaliokunta lausunnossaan toteaa, säännöksen tarkoituksena ei kuitenkaan ole perustaa suojelupoliisille toimivaltaa käsitellä mainittuja tietoja ainoastaan sanotun säännöksen perusteella ja sen puitteissa tehtävän välttämättömyysarvion nojalla. Hallituksen esityksen mukaan oikeus käyttää näin tallennettuja biometrisiä tietoja on perustelujen mukaan aina sidottu yksittäiseen virkatehtävään, jonka suorittamiseksi tietoja on välttämättömästi käsitellä (s. 79). Perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 51/2018 vp) säädetyn voimassa olevan lain 48 §:ssä säädetään suojelupoliisin oikeudesta käsitellä henkilötietoja, jotka ovat tarpeen kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtion turvallisuutta uhkaavien toimintojen ja hankkeiden estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä valtio- ja yhteiskuntajärjestystä tai valtion turvallisuutta uhkaavien rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi. Suojelupoliisi saa lain 49 §:n 2 momentin mukaan käsitellä tehtäviensä suorittamiseksi välttämättömiä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja.

Henkilötietojen käsittelyyn suojelupoliisissa kansallisen turvallisuuden suojaamisen tarkoituksessa sovelletaan yleislakina perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädettyä (PeVL 26/2018 vp) henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia. Hallituksen esityksen mukaan henkilötietojen käsittely perustuu käsittelytarkoituksen osalta rikosasioiden tietosuojalain 1 §:n 2 momentin 2 kohtaan ja biometrinen tietojen käsittelyn osalta mainitun lain 11 §:ään. Rikosasioiden tietosuojalain 2 lukuun sisältyy valtiosääntöisesti asianmukainen sääntely henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista (PeVL 26/2018 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunnan mielestä 4. lakiehdotuksen 52 §:n 3 momentin säännöstä on kuitenkin täsmennettävä siten, että siitä käy selkeämmin ilmi perusteluissa mainittu rajausta säännöksen perusteella saatujen biometrinen tietojen käsittelystä vain yksittäisen virkatehtävän yhteydessä suojelupoliisiin tietojenkäsittelystä muualla laissa jo säädetyn edellytyksin. Tällainen täsmentäminen on edellytyksenä 4. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Hallintovaliokunta katsoo perustuslakivaliokunnan tavoin, että ehdotetulle sääntelylle suojelupoliisin biometrinen tietojen käsittelyoikeudesta on erittäin painavat kansallisen turvallisuuden suojaamiseen kytkeytyvät perusteet. Käytännössä yksittäisten rajavalvonnan yhteydessä kerättyjen tietojen merkityksellisyyttä kansallisen turvallisuuden suojaamisen kannalta on usein mahdollista arvioida ennakolta. Hallintovaliokunta toteaa, että tarve tietojen massamaiselle kansalliselle tallettamiselle aiheutuu unionin toimivaltaan liittyvästä rakenteellisesta haasteesta. Suoraan EES-järjestelmästä ei ole mahdollista saada lainkaan tietoja kansallisen turvallisuuden suojaami-

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

sen tarkoituksessa. Tässä yhteydessä on syytä myös huomata, että EES-järjestelmästä on mahdollista saada kaikki tiedot, biometriset tiedot mukaan lukien, terrorismirikosten tai muiden vakavien rikosten torjuntaa, havaitsemista ja tutkintaa varten (lainvalvontatarkoitus). Nyt puheena olevassa sääntelyssä on kyse ainoastaan Suomen tallentamista biometrisistä tiedoista, joita käytettäisiin yksittäistapauksissa kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, esimerkiksi ulkomaisen tiedustelutoiminnan torjumiseksi.

Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan EES-järjestelmää koskeva sääntely poikkeaa matkustajarekisteritietoja (PNR-tiedot) koskevasta sääntelystä, johon tässä yhteydessä on eräissä asiantuntijalausunnoissa viitattu. PNR-direktiivillä² on mahdollistettu PNR-tietojen kerääminen ja perustettu kansalliset matkustajatietorekisterit, joihin PNR-tiedot tallennetaan direktiivin mukaisia tarkoituksia varten. EES-asetuksessa sen sijaan säädetään kyseisen EU:n rajanylitystietojärjestelmän käsittelytarkoituksista, eikä sääntelyllä ole tarkoitus rajata niitä käyttötarkoituksia, joita kansallisille rajanylitystietojärjestelmille on määritelty. Valiokunnan käsityksen mukaan unionin tuomioistuimen ratkaisu PNR-direktiiviä koskevassa asiassa C-817/19 ei ole suoraan verrattavissa nyt ehdotettavaan kansalliseen sääntelyyn. Toimivalta tulkita EU-sääntelyn sisältöä ja arvioida kansallisen sääntelyn EU-oikeuden mukaisuutta on kuitenkin Euroopan unionin tuomioistuinmella.

Hallintovaliokunta toteaa, että biometristen tietojen kaltaisten erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelyn yhteydessä korostuu tietojen käsittelyn välttämättömyyttä koskevan vaatimuksen merkitys. Hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta 4. lakiehdotuksen 52 §:n 3 momentin täsmentämistä yksityiskohtaisista perusteluista tarkemmin ilmenevin tavoin.

Matkustuslupahakemuksen käsittely ja muutoksenhaku

Matkustuslupajärjestelmässä on kyse ennakorekisteröitymisjärjestelmästä, jonka avulla pyritään ennakolta selvittämään viisumipakosta vapautettujen kolmansien maiden kansalaisten maahantuloodellytysten täyttymistä. Esityksen perustelujen mukaan on odotettavissa, että ylivoimaisesti suurimpaan osaan matkustuslupahakemuksia saadaan myönteinen vastaus automatisoidussa käsittelyssä. Esityksessä ehdotetaan, että Rajavartiolaitos on ETIAS-asetuksen 8 artiklassa tarkoitettu kansallinen ETIAS-yksikkö, joka käsittelee matkustuslupahakemukset silloin, kun Euroopan raja- ja merivartioston yhteyteen perustettu ETIAS-keskusyksikkö on käynnistänyt hakemusten manuaalisen käsittelyn. Kansallinen ETIAS-yksikkö sijoitetaan Rajavartiolaitokseen osaksi ennakolta saatavien matkustustietojen käsittelytoimintaa.

Hallintovaliokunta toteaa, että Rajavartiolaitos arvioi jo nykyisin maahantulon yhteydessä vastaavia asioita kuin mitä selvitetään matkustuslupahakemusten käsittelyn yhteydessä. Näihin kuuluu myös laittoman maahanmuuton riskin arviointi. Schengenin rajasäännöstön³ mukaan kolmansien maiden kansalaisten yhtenä maahantulon edellytyksenä on, että henkilö näyttää toteen

2 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/681 matkustajarekisteritietojen (PNR) käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden ennalta estämistä, paljastamista ja tutkintaa sekä tällaisiin rikoksiin liittyviä syytetoimia varten

3 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/399 henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä (Schengenin rajasäännöstö)

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

suunnitellun oleskelun tarkoituksen ja edellytykset. Lisäksi rajatarkastuksessa selvitetään muun muassa, että henkilön ei katsota voivan vaarantaa minkään jäsenvaltion yleistä järjestystä, sisäistä turvallisuutta, kansanterveyttä eikä kansainvälisiä suhteita. ETIAS-järjestelmän tarkoituksena on selvittää viisumivapaiden kolmansien maiden kansalaisten osalta mainittuja seikkoja jo etukäteen ja sitä kautta tehostaa rajatarkastuksia.

ETIAS-asetus velvoittaa kansallisen ETIAS-yksikön ottamaan vastaan lisätietoja tai -asiakirjoja myös muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä. Hallintovaliokunta toteaa, että matkustuslupan hakemisvaiheessa kyse on asianosaisaloitteisesta hallintoasian käsittelystä. Tällöin käsittelyssä ei ole velvollisuutta tulkkaukseen tai kääntämiseen hallintolain (434/2003) 26 §:n 1 momentin nojalla. Asian selvittämiseksi tai asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi kansallinen ETIAS-yksikkö voi kuitenkin huolehtia tulkitsemisesta ja kääntämisestä hallintolain 26 §:n 3 momentin mukaisesti. Rajavartiolain 18 §:ään ehdotetun sääntelyn mukaan kansallisen ETIAS-yksikön tekemiin matkustuslupahakemusta koskeviin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. ETIAS-asetuksen sääntely ei vaikuta siihen, millä kielillä muutosta voi kansallisen lainsäädännön mukaan hakea. Tältä osin sovelletaan voimassa olevan kielilain (423/2003) ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain sääntelyä.

ETIAS-asetuksen 37 artiklan 3 kohdan mukaan vastuujäsenvaltion kansallisen ETIAS-yksikön on annettava hakijoille tiedot muutoksenhakumenettelystä jollakin neuvoston asetuksen (EU) 2018/1806 liitteessä II olevaan luetteloon sisältyvän maan, jonka kansalainen hakija on, virallisella kielellä. Hallintolain 47 § ei velvoita viranomaista ilmoittamaan kieltä, jolla valituksen voi tehdä. Tällaisen tiedon liittäminen matkustuslupahakemusta koskevaan päätökseen liitettyyn valitusosoitukseen on hallintovaliokunnan mielestä hallintolain 2 luvussa säädetty hyvän hallinnon periaatteet huomioon ottaen kuitenkin perusteltua.

ETIAS-asetuksen liitteessä luetellaan tietyt vakavat rikokset, jotka otetaan huomioon matkustuslupahakemusten käsittelyn yhteydessä. Rikosrekisterin rekisterinpitäjänä toimii Oikeusrekisterikeskus. Oikeusrekisterikeskus on myös taho, joka liputtaa tietyt ETIAS-asetuksen liitteessä luetellut rikokset Suomessa annettujen tuomioiden osalta ECRIS-TCN-järjestelmään.

Matkustuslupa on ETIAS-asetuksen ja Schengenin rajasäännöstöön tehdyn muutoksen mukaan uusi maahantulon ja lyhytaikaisen maassa oleskelun edellytys viisumipakosta vapautettujen kolmansien maiden kansalaisille, ja ulkomaalaislakiin (301/2004) ehdotetaan tehtäväksi tätä koskevat täsmennykset. Rikosrekisterilain (770/1993) 4 a §:n 1 momentin 1 kohta kattaa tietojen luovuttamisen rikosrekisteristä matkustuslupahakemusten käsittelyä varten.

Valiokunta toteaa, että myönnetty matkustuslupa on voimassa kolmen vuoden ajan, mikä Schengenin rajasäännöston muiden maahantulon edellytysten täytyessä mahdollistaa maahantulon Schengen-alueelle lyhytaikaista oleskelua varten (90 päivää 180 päivän jakson aikana). Matkustuslupaa hakevan on ilmoitettava hakemuksessaan se jäsenvaltio, jossa hakijan on tarkoitus oleskella ensimmäiseksi, mutta matkustuslupan saatuaan henkilön on mahdollista matkustaa myös muihin Schengen-alueen valtioihin, kunhan edellä mainitut ehdot täyttyvät. ETIAS-asetuksen 25 artiklassa säädetään matkustuslupahakemuksen manuaalisesta käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määräytymisperusteista. Tällainen peruste voi esimerkiksi olla se, että kyseinen jäsen-

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

valtio on tallentanut osuman tuottaneen tiedon johonkin toiseen EU:n yhteiseen tietojärjestelmään. Koska myönnetyllä matkustusluvalla voi muiden maahantulon edellytysten täytyessä matkustaa myös Suomeen, ulkomaalaislain soveltamisalasta ei hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan ole johdettavissa sellaista rajausta, ettei Rajavartiolaitoksella olisi oikeutta saada kansallisia rikosrekisteritietoja ETIAS-asetuksen 28 artiklassa tarkoitetun perustellun lausunnon laatimiseksi matkustuslupahakemuksen manuaalisesta käsittelystä kussakin yksittäistapauksessa vastaavalle jäsenvaltiolle.

Uudistuksen voimaantuloon ja toimeenpanoon liittyviä näkökohtia

EES- ja ETIAS-järjestelmät otetaan käyttöön komission päättämänä ajankohtana, kun kaikki asetuksissa säädetty käyttöönnoton edellytykset täyttyvät. Valiokunnan saaman tämänhetkisen arvioon mukaan EES-järjestelmä otetaan käyttöön toukokuussa 2023 ja ETIAS-järjestelmä noin puolen vuoden kuluttua EES-järjestelmän käyttöönnotosta. Sen vuoksi EES- ja ETIAS-järjestelmiin liittyvien lakimuutosten voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi erikseen valtioneuvoston asetuksella. Muihin lakiehdotuksiin sisältyy tavanomainen voimaantulosäännös.

Hallintovaliokunta toteaa, että uudistuksen toimeenpano ja siihen valmistautuminen edellyttävät tiivistä yhteistyötä eri viranomaisten ja muiden tahojen kesken. Valiokunta pitää tärkeänä, että keskusteluja jatketaan myös liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan toimijoiden kanssa. On tärkeää, että esimerkiksi liikenteenharjoittajat tuntevat nyt ehdotetun sääntelyn lisäksi myös suoraan EU-sääntelystä tulevat velvoitteet ja sääntelyssä käytetyt käsitteet. Toimeenpanoon liittyvistä ratkaisuista ei myöskään saisi aiheutua tarpeetonta hallinnollista taakkaa.

Suurin osa taloudellisista vaikutuksista aiheutuu suoraan EES- ja ETIAS-asetuksiin sisältyvästä sääntelystä. Asetusten täytäntöönpanosta aiheutuvat kustannukset katetaan osittain EU-rahoituksella. EU-rahoituksella on kuitenkin mahdollista kattaa vain osa EES- ja ETIAS-velvoitteiden täytäntöönpanosta aiheutuvista kustannuksista, minkä vuoksi velvoitteiden täysimääräinen toimeenpano edellyttää kansallista lisärahoitusta viranomaisille.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

5 §. Määritelmät. Hallituksen esityksessä ehdotetaan pykälään lisättäväksi EES- ja ETIAS-asetusten määritelmät uudeksi 6 ja 7 kohdaksi. Pykälään on esityksen antamisen jälkeen lisätty lailla 819/2022 uusi 6 kohta, joka sisältää Eurodac-asetuksen määritelmän, ja uusi 7 kohta, joka sisältää VIS-asetuksen määritelmän. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että EES-asetuksen määritelmästä säädetään uudessa 8 kohdassa ja ETIAS-asetuksen määritelmästä uudessa 9 kohdassa. Lisäksi lailla 819/2022 säädetyn pykälän 7 kohtaan on tarpeen tehdä tekninen muutos siten, että kohdan lopussa oleva piste muutetaan puolipisteeksi.

Johtolause. Valiokunnan ehdottamien muutosten vuoksi lain johtolauseetta on tarpeen muuttaa.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

2. Laki rajavartiolaitain muuttamisesta

60 §. Suullisesti annettava päätös ja muutoksenhaku. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että pykälästä poistetaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain (808/2019) säädösviite, koska viite sisältyy ehdotettuun 18 §:ään. Lain 60 §:ää on muutettu 15.7.2022 voimaan tulleella lailla 698/2022. Näiden muutosten huomioimiseksi valiokunta ehdottaa, että pykälästä muutetaan ainoastaan sen 3 momentti, jossa kyseinen säädösviite on.

Johtolause. Valiokunnan ehdottaman muutoksen vuoksi myös lain johtolauseetta on tarpeen muuttaa.

3. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

3 §. Määritelmät. Hallituksen esityksessä ehdotetaan pykälään lisättäväksi matkustusluvan määritelmä uudeksi 4 a kohdaksi. Pykälää on muutettu esityksen antamisen jälkeen lailla 121/2022 lisäämällä pykälään viisumisäynnösten sekä lyhytaikaisen ja pitkäaikaisen viisumin määritelmät uusiksi 4 a—4 c kohdiksi. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että matkustusluvan määritelmästä säädetään uudessa 4 d kohdassa.

Johtolause. Valiokunnan 3 §:ään ehdottamien muutosten vuoksi lain johtolauseetta on tarpeen muuttaa. Lailla 121/2022 on lisäksi muutettu pykälän 4 kohtaa, joten 3. lakiehdotuksen johtolauseessa ei enää ole tarpeen viitata säännöksen ruotsinkieliseen sanamuotoon tehtyihin muutoksiin.

4. Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimissa annetun lain muuttamisesta

1 §. Soveltamisala. Hallituksen esityksessä ehdotetaan pykälään lisättäväksi uusi 3 momentti, jolla lain soveltamisalaa laajennettaisiin kattamaan lainvalvontaviranomaisten tiedonsaanti eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä terrorismirikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Mainittu säännös on jo lisätty poliisin henkilötietolakiin lailla 818/2022 esityksen HE 35/2021 vp käsittelyn yhteydessä (HaVM 14/2022 vp, EV 92/2022 vp). Poliisin henkilötietolain 1 §:ää ei siten ole enää tarpeen muuttaa tässä yhteydessä, ja pykälä voidaan poistaa lakiehdotuksesta.

3 §. Määritelmät. Hallituksen esityksessä ehdotetaan pykälään lisättäväksi EES- ja ETIAS-asetusten määritelmät uudeksi 7 ja 8 kohdaksi. Koko pykälää on muutettu esityksen antamisen jälkeen lailla 818/2022 siten, että 6 kohta sisältää VIS-asetuksen määritelmän ja 7 kohta VIS-päätöksen määritelmän. Koska lain 818/2022 voimaantuloajankohta ei ole vielä tiedossa, valiokunta ehdottaa, että EES- ja ETIAS-asetusten määritelmät sisällytetään lain 3 §:n sijasta lakiehdotuksen 18 a §:ään, jolloin 3 §:ää ei tarvitse muuttaa ja pykälä voidaan poistaa lakiehdotuksesta.

18 a §. Tietojen saanti rajanylitystietojärjestelmästä ja ETIAS-keskusjärjestelmästä terrorismirikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi. Edellä 3 §:n yhteydessä todetun perusteella valiokunta ehdottaa, että EES- ja ETIAS-asetusten määritelmät sisällytetään ehdotettuun 18 a §:ään.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että pykälän 1 momentin 1 kohdassa ja 2 momentin 1 kohdassa viitataan rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 ja 5 b—5 d §:ssä tarkoitettuihin terrorismirikoksiin. Esityksen HE 35/2021 vp käsittelyn yhteydessä hallintovaliokunta on pitänyt perusteltuna, että vastaavissa Eurodac-järjestelmää ja VIS-järjestelmää koskevilla poliisin henkilötietolain 18 §:n säännöksissä viitataan myös rikoslain 34 a luvun 5 a §:ään (HaVM 14/2022 vp). Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseksi toimivan yksittäisen henkilön rahoittaminen ei lähtökohtaisesti ole vähemmän vaarallista kuin rikoslain 34 a luvun 5 b §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän rahoittaminen. Yksittäisen henkilönkin toimet voivat toteutuessaan aiheuttaa mittavia henkilö- ja muita vahinkoja ja kohdistua vakavuustasoltaan erilaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseen. Mainittu terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävä rikos on asteikkonsa perusteella vakava rikos ja myös vakavampi rikos kuin useat muut kohdassa viitatu rikokset. Valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 1 kohta muutetaan muotoon: "1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 ja 5 a—5 d §:ssä tarkoitettut terrorismirikokset;".

52 §. Tietojen saanti. Yleisperusteluissa todetun mukaisesti hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan valtiosääntöisen huomautuksen huomioon ottamiseksi, että pykälän 3 momenttiin lisätään esityksen perusteluista ilmenevä rajausta siitä, että säännöksen perusteella saatuja tietoja voidaan käsitellä vain yksittäisen tehtävän suorittamiseksi suojelupoliisin henkilötietojen käsittelyä koskevassa poliisin henkilötietolain 7 luvussa säädetty edellytyksin.

Ehdotetun lisäyksen tarkoituksena on selkeyttää perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla sitä, että suojelupoliisin 3 momentin nojalla saamien biometristen tietojen käsittelyn tulee aina olla sidottu yksittäiseen virkatehtävään, jonka suorittamiseksi tietoja on välttämätöntä käsitellä. Tietojen saantiin oikeuttava säännös ei siten perusta suojelupoliisille toimivaltaa muilla tavoin käsitellä saatuja tietoja, vaan taustalla tulee olla suojelupoliisille laissa säädetty kansalliseen turvallisuuden suojaamisen liittyvä yksittäinen tehtävä.

Tietojen käsittelyssä tulee lisäksi aina noudattaa muualta lainsäädännöstä seuraavia edellytyksiä. Biometristen tietojen käsittelyn edellytyksenä on siten esimerkiksi, että se on poliisin henkilötietolain 48 §:n 2 momentin mukaisesti välttämätöntä suojelupoliisin tehtävien suorittamiseksi. Tietojen käsittelyä koskevat myös yleiset henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet, joista säädetään rikosasioiden tietosuojalaissa. Tämä ilmenee muun muassa poliisin henkilötietolain 7 luvun 46 §:n 2 momentin viittaussäännöksestä, jonka mukaan suojelupoliisin 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan rikosasioiden tietosuojalakia lukuun ottamatta sen 10 §:n 2 momenttia, 54 §:ää ja 7 lukua, jollei luvussa toisin säädetä. Hallintovaliokunta katsoo perustuslakivaliokunnan tavoin, että suojelupoliisin henkilötietojen käsittelyyn sovellettava rikosasioiden tietosuojalaki sisältää riittävät säännökset henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista.

Hallintovaliokunta katsoo, että tietojen luovutustavasta suojelupoliisille ei ole tarpeen säätää täydentävästi. Rajavartiolaitos voi tallentaa biometriset tiedot suojelupoliisin rekisterinpitoon suoraan ehdotetun 52 §:n 3 momentin nojalla, jos suojelupoliisi rekisterinpitäjänä hyväksyy tällaisen menettelyn.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan ehdotettu biometristen tietojen säilytysaika (pääsääntöisesti kolme vuotta) on välttämätön ja oikeasuhtainen. Biometriset tiedot poistetaan suojelupoliisin rekisteristä samassa ajassa kuin samaan rajanylitykseen liittyvät muut tiedot Rajavartiolaikoksen rekisteristä. Tietoja ei myöskään säilytetä pidempään kuin niitä säilytetään EU:n rajanylitystietojärjestelmässä. Kansallisen turvallisuuden suojaamiseen liittyvät tehtävät ovat useimmiten pitkäkestoisia ja edellyttävät tiedonhankintaa useamman vuoden takaisista tapahtumista. Ehdotettava säilytysaika on merkittävästi lyhyempi kuin muita suojelupoliisin käsittelemiä henkilötietoja koskeva 25 vuoden säilytysaika.

Poliisin henkilötietolain 50 §:n mukaan suojelupoliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa henkilötietoja muulle viranomaiselle lain 4 luvussa tarkoitettuihin käsittelytarkoituksiin. Tältä osin lain 21 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta muun muassa Puolustusvoimille rikosasioiden tietosuojalain 1 §:ssä tarkoitettua viranomaisen laissa säädettyä tehtävää varten. Ehdotuksen mukaan suojelupoliisin saamat biometriset tiedot säilytetään erillään muista suojelupoliisin käsittelemistä tiedoista, joten niihin voidaan myöntää esimerkiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 23 §:ssä tarkoitettu katseluyhteys kansallisen turvallisuuden suojaamiseen liittyvän Puolustusvoimien yksittäisen tehtävän suorittamista varten.

Johtolause. Valiokunnan ehdottamien muutosten vuoksi lain johtolauseetta on tarpeen muuttaa.

6. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Lain soveltamisala. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että pykälän 1 momenttiin lisätään uusi 17 kohta, jonka mukaan tässä laissa säädettyssä järjestyksessä pannaan täytäntöön ulkomaalaislain (301/2004) 179 §:ssä tarkoitettu liikenteenharjoittajan seuraamusmaksu. Momenttiin on kuitenkin esityksen antamisen jälkeen lisätty lailla 1288/2021 jo 17 kohta, joka koskee markkinaoikeuden määräämää arpajaislaissa (1047/2001) tarkoitettua seuraamusmaksua. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että sakon täytäntöönpanosta annetun lain soveltumisesta ulkomaalaislain 179 §:ssä tarkoitettua liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun täytäntöönpanoon säädetään pykälän 1 momenttiin lisättävässä uudessa 18 kohdassa. Lisäksi pykälän 1 momentin 17 kohtaan on tarpeen tehdä tekninen muutos siten, että kohdan lopussa oleva piste muutetaan puolipisteeksi.

Johtolause. Valiokunnan ehdottamien muutosten vuoksi lain johtolauseetta on tarpeen muuttaa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 173/2021 vp sisältyvät 5. ja 7. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 173/2021 vp sisältyvät 1.—4. ja 6. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain (639/2019) 5 §:n 7 kohta, 18 § ja 40 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä on 5 §:n 7 kohta laissa 819/2022, sekä lisätään 5 §:ään uusi 8 ja 9 kohta, 7 §:n 2 momenttiin uusi 2 a ja 2 b kohta, lakiin uusi 37 a § ja 40 §:n 2 momenttiin uusi 1 a ja 5 a kohta seuraavasti:

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

7) *VIS-asetuksella* viisumitietojärjestelmästä (VIS) ja lyhytaikaista oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevasta jäsenvaltioiden välisestä tietojenvaihdosta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 767/2008 (VIS-asetus);

8) *EES-asetuksella* rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsulle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/2226;

9) *ETIAS-asetuksella* Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1240.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

7 §

Henkilötietojen käsittely rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi

Rajavartiolaitos saa käsitellä 1 momentissa tarkoitettussa tehtävässä 6 §:ssä tarkoitettujen henkilön perustietojen lisäksi seuraavia henkilötietoja:

2 a) EES-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan 15 alakohdassa tarkoitettua Suomen tallettamat aakkosnumeeriset tiedot;

2 b) tiedot ETIAS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan 5 alakohdassa tarkoitettua matkustusluvan käsittelemiseksi ja 34 artiklassa tarkoitettua ETIAS-seurantalistaa ylläpitämiseksi;

18 §

Rekisterinpitäjä

Tässä laissa tarkoitettujen henkilötietojen sekä EES-asetuksen 39 artiklassa tarkoitettujen tietojen rekisterinpitäjä on Rajavartiolaitoksen esikunta.

ETIAS-asetuksen 57 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu rekisterinpitäjä on Rajavartiolaitoksen esikunta.

37 a §

Henkilötietojen luovuttaminen rajanylitystietojärjestelmään ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmään

Rajavartiolaitos saa luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 7–11 ja 13–15 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

1) EES-asetuksessa tarkoitettuun rajanylitystietojärjestelmään;

2) ETIAS-asetuksessa tarkoitettuun Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmään.

Tiedot on luovutettava noudattaen, mitä 1 momentissa mainituissa asetuksissa säädetään.

Tiedot ETIAS-asetuksen 34 artiklassa tarkoitettua ETIAS-seurantalistalle on luovutettava rajavartiolain 18 §:ssä tarkoitettua kansallisen ETIAS-yksikön välityksellä.

40 §

Rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi käsiteltävien henkilötietojen poistaminen

Rajavalvonnassa sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämiseksi käsiteltävät henkilötiedot poistetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen poistetaan:

1 a) ETIAS-asetuksessa tarkoitettun matkustuslupan käsittelyä koskevat tiedot matkustuslupan voimassaoloajan päätyttyä tai viiden vuoden kuluttua päätöksestä, jolla matkustuslupa on evätty, mitätöity tai kumottu;

5 a) 7 §:n 2 momentin 2 a kohdassa tarkoitettut tiedot EES-asetuksen 2 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettusta henkilöstä yhden vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä ja muusta henkilöstä kolmen vuoden kuluttua tiedon rekisteriin merkitsemisestä, ellei tietoa tule EES-asetuksen 35 artiklan mukaisesti poistaa jo aiemmin;

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki

rajavartiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolain (578/2005) 60 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 698/2022,
ja
lisätään lakiin siitä lailla 478/2010 kumotun 18 §:n tilalle uusi 18 § seuraavasti:

18 §

Kansallinen ETIAS-yksikkö

Rajavartiolaitos on Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1240 8 artiklassa tarkoitettu kansallinen ETIAS-yksikkö.

Kansallisen ETIAS-yksikön 1 momentissa mainitun asetuksen 36, 37, 40 tai 41 artiklan nojalla tekemään päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. Jos matkustuslupa on kumottu mainitun asetuksen 41 artiklan 8 kohdan mukaisesti hakijan pyynnöstä, päätökseen ei kuitenkaan saa hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

Henkilötietojen käsittelystä kansallisessa ETIAS-yksikössä säädetään henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetussa laissa.

60 §

Suullisesti annettava päätös ja muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa ~~(808/2019)~~.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3.

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 3 §:n 21 kohta, 40 §:n 1 momentin 2, 3 ja 6 kohta, 43 §:n 2 momentti, 142 §:n 1 momentti, 151 §:n 2 momentti, 155 a ja 179 §, 181 §:n 2 momentti ja 183 §,
sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 21 kohta, 142 §:n 1 momentti ja 151 §:n 2 momentti laissa 1214/2013, 40 §:n 1 momentin 6 kohta laissa 449/2012, 155 a § laissa 266/2011 ja 179 § laeissa 755/2014 ja 644/2019, sekä
lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 619/2006, 358/2007, 323/2009, 631/2011, 1338/2011, 668/2013, 1214/2013, 1218/2013, 332/2016, 501/2016, 121/2018 ja 121/2022 uusi 4 d kohta, 173 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1214/2013, uusi 2 momentti ja 184 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

4 d) *matkustusluvalla* Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1240, jäljempänä *ETIAS-asetus*, mukaisesti annettua päätöstä, jonka perusteella viisumipakosta vapautetun kolmannen maan kansalaisen maahantulo ja lyhytaikainen oleskelu sallitaan muiden maahantulon edellytysten täytyessä;

21) *rajatarkastusviranomaisella* Rajavartiolaitosta ja muuta viranomaisesta, jolla on oikeus henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta unionin säännöstöstä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/399 (*Schengenin rajasäännöstö*) tarkoitetun rajatarkastuksen tekemiseen;

40 §

Oleskeluoikeus

Tämän lain mukaan laillista oleskelua on:

2) ilman oleskelulupaa tapahtuva enintään 90 päivää kestävä oleskelu, jos ulkomaalainen tulee valtiosta, jonka kansalaiselta ei edellytetä oleskelulupaa;

3) matkustusluvalla tapahtuva enintään 90 päivää kestävä oleskelu minkä tahansa 180 päivän jakson aikana, jos ulkomaalainen tulee valtiosta, jonka kansalaiselta ei edellytetä viisumia;

6) Schengen-valtion myöntämällä oleskeluluvalla tapahtuva enintään 90 päivää kestävä oleskelu minkä tahansa 180 päivän jakson aikana;

43 §

Risteilyyn osallistuvan maissa käynti

Henkilöliikenteeseen katsastetulla matkustaja-aluksella tehtävän risteilyn osanottaja saa käydä maissa ilman matkustusasiakirjaa ja viisumia tai matkustuslupaa aluksen ollessa Suomessa. Rajatarkastusviranomaiselle on annettava ennen maissa käyntiä aluksen päällikön vahvistama matkustajaluettelo. Risteilyn osanottajan on palattava alukseen ennen sen siirtymistä toiselle paikkakunnalle.

142 §

Pääsyn epääminen ja käännäyttäminen

Pääsyn epäämisellä tarkoitetaan tässä laissa kolmannen maan kansalaisen maahantulon estämistä ulkorajalla siten kuin siitä säädetään Schengenin rajasäännösten 14 artiklassa.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

151 §

Poliisi ja rajatarkastusviranomainen

— — — — —
Poliisi tai rajatarkastusviranomainen voi määrätä ulkomaalaiselle maahantulokiellon enintään kahdeksi vuodeksi evätessään maahantulon Schengenin rajasäännösten 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan perusteella tai käännyttäessään hänet 148 §:n 1 momentin 5–8 kohdassa säädetyllä perusteella tai silloin, kun ulkomaalainen ei ole poistunut maasta hänelle 147 a §:ssä tarkoitettua vapaaehtoista paluuta varten määrätyn ajan kuluessa.
— — — — —

155 a §

Unionin kansalaisen perheenjäsenen maahantulo

Jos unionin kansalaisen perheenjäsen ei ole unionin kansalainen, hänen maahantulonsa ja oleskelunsa edellytyksenä on voimassa oleva passi. Tällaiselta perheenjäseneltä voidaan vaatia viisumi tai matkustuslupa, jos perheenjäsen on sellaisen valtion kansalainen, jolta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen mukaan vaaditaan viisumi tai matkustuslupa.

Perheenjäseneltä, jolla on voimassa oleva vapaan liikkuvuuden direktiivissä tarkoitettu oleskelukortti, ei edellytetä viisumia tai matkustuslupaa, eikä hänen passiinsa merkitä maahantulo- tai maastapoistumisleimoja. Oleskelukortti on esitettävä saavuttaessa maahan Schengen-alueen ulkopuolelta.

Unionin kansalaisen perheenjäsenen viisumihakemus käsitellään maksutta, mahdollisimman pian ja nopeutettua menettelyä noudattaen. Viisumihakijaa tai hänen perheenjäsentään voidaan kuulla suullisesti viisumin myöntämistä harkittaessa. Kuulemisen suorittaa Suomen edustusto, jos kuultava oleskelee ulkomailla, ja poliisilaitos, jos tämä oleskelee Suomessa. Suomessa oleskelevan kuulemisen voi suorittaa kuulemiseen liittyvää viisumihakemusta käsittelevän Suomen edustuston virkamies, jos viisumiasian selvittäminen sitä edellyttää.

Viisumin epämis-, mitätöinti- ja kumoamispäätös on annettava viisumihakijalle kirjallisesti, ja se on perusteltava, jollei tämä ole vastoin Suomen tai unionin muun jäsenvaltion turvallisuussetuja.

Unionin kansalaisen perheenjäsenen matkustuslupahakemuksen käsittelystä säädetään ETIAS-asetuksessa.

173 §

Liikenteenharjoittajan tarkastusvelvollisuus

— — — — —
ETIAS-asetuksessa säädetään lisäksi lento- ja meriliikenteenharjoittajan sekä kansainvälisen liikenteenharjoittajan, joka kuljettaa ryhmiä linja-autolla maanteitse, velvollisuudesta varmistaa, että sen ulkorajaliikenteessä kuljettamalla viisumipakosta vapautetulla kolmannen maan kansalaisella on maahantuloon vaadittava matkustuslupa.

179 §

Liikenteenharjoittajan seuraamusmaksu

Liikenteenharjoittajalle, joka rikkoo 173 §:ssä säädetyn tarkastusvelvollisuuden tai henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 25 tai 26 §:ssä säädetyn tietojenantovelvollisuuden, määrätään seuraamusmaksu (*liikenteenharjoittajan seuraamusmaksu*). Maksun suuruus 173 §:n rikkomisesta on 3 000 euroa kuljetettua henkilöä kohden. Maksun suuruus henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 25 ja 26 §:n rikkomisesta on 3 000 euroa kutakin sellaista matkaa kohden, jolta ei ole ilmoitettu matkustajatietoja tai ne on ilmoitettu puutteellisesti tai virheellisesti.

Liikenteenharjoittajan seuraamusmaksua ei määrätä, jos:

1) liikenteenharjoittaja osoittaa noudattaneensa velvollisuuttaan varmistaa, että ulkomaalaisella on kuljetettavaksi otettaessa ollut vaadittava matkustusasiakirja sekä vaadittava viisumi tai oleskelulupa;

2) vaadittava matkustusasiakirja taikka viisumi tai oleskelulupa on osoittautunut väärennetyksi ja väärennös ei ole ollut selvästi havaittavissa;

3) henkilön kuljettaminen ilman vaadittavaa matkustusasiakirjaa taikka viisumia tai oleskelulupaa taikka virhe lentoliikenteen tai ammatillisen alus- tai junaliikenteen matkustajatiedon antamisessa on tapahtunut kaikki olot huomioon ottaen anteeksiannettavasta huomaamattomuudesta;

4) maksun määrääminen olisi olosuhteet huomioon ottaen muutoin kohtuutonta.

Edellä 2 momentin 1 kohtaa ei sovelleta määrättäessä maksua henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 25 ja 26 §:n rikkomisesta.

Edellä 2 momentista poiketen matkustuslupaa koskevan seuraamusmaksun määräämättä jättämisestä säädetään ETIAS-asetuksen 45 artiklan 6 kohdassa ja 46 artiklan 2 kohdassa.

Liikenteenharjoittajan seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Seuraamusmaksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio.

Liikenteenharjoittajan seuraamusmaksua henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 25 §:n rikkomisesta ei voida määrätä sille, jolle on samasta teosta määrätty lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain (657/2019) 13 §:n mukainen lentoliikenteen harjoittajan seuraamusmaksu.

181 §

Liikenteenharjoittajan seuraamusmaksun määrääminen

Liikenteenharjoittajan seuraamusmaksu on määrättävä viimeistään kuuden kuukauden kuluessa 179 §:ssä tarkoitetusta liikenteenharjoittajan tarkastusvelvollisuuden tai tietojenantovelvollisuuden rikkomisesta. Liikenteenharjoittajan seuraamusmaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

183 §

Maksuaika

Liikenteenharjoittajan seuraamusmaksu on maksettava yhden kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

184 §

Täytäntöönpano

Seuraamusmaksun täytäntöönpanosta säädetään sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002). Seuraamusmaksu vanhene viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen päätöksen antamisesta.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Lain 3 §:n 21 kohta sekä 142 §:n 1 momentti, 151 §:n 2 momentti, 181 §:n 2 momentti, 183 § ja 184 §:n 4 momentti tulevat voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 173 §:n 2 momenttia sovelletaan ryhmiä linja-autolla maanteitse ulkorajojen yli kuljettaviin kansainvälisiin liikenteenharjoittajiin kolmen vuoden kuluttua tämän lain tultua voimaan.

4.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

~~muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 3 §:n 6 kohta sekä~~

~~lisätään~~ **henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettuun lakiin (616/2019) 1 §:ään uusi 3 momentti, 3 §:ään uusi 7 ja 8 kohta, lakiin** uusi 18 a ja 27 a §, 52 §:ään uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, ja 57 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

1 §

Soveltamisala

Lisäksi tässä laissa säädetään tietojen saannista eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä terrorismirikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *Eurodac-asetuksella* Eurodac-järjestelmän perustamisesta sormenjälkien vertailua varten kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja menettelyjen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 604/2013 tehokkaaksi soveltamiseksi sekä jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten ja Europolin esittämistä, Eurodac-tietoihin lainvalvontatarkoituksessa tehtäviä vertailuja koskevista pyynnöistä sekä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen laaja-alaisen tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaavan eurooppalaisen viraston perustamisesta annetun asetuksen (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 603/2013;

7) *EES-asetuksella* rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsulle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/2226;

8) *ETIAS-asetuksella* Euroopan matkustustieto- ja lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1240.

18 a §

Tietojen saanti rajanylitystietojärjestelmästä ja ETIAS-keskusjärjestelmästä terrorismirikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsulle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2226, jäljempänä *EES-asetus*, 29 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi rajanylitystietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

- 1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;
- 2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1240, jäljempänä *ETIAS-asetus*, 50 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi ETIAS-keskusjärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

- 1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;
- 2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

27 a §

Henkilötietojen luovuttaminen rajanylitystietojärjestelmään ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmään

Poliisi saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 5–8, 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

- 1) EES-asetuksessa tarkoitettuun rajanylitystietojärjestelmään;
 - 2) ETIAS-asetuksessa tarkoitettuun Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmään.
- Tiedot on luovutettava noudattaen, mitä 1 momentissa mainituissa asetuksissa säädetään.

Tiedot ETIAS-asetuksen 34 artiklassa tarkoitettulle ETIAS-seurantalistalle on luovutettava rajavartiolaiton 18 §:ssä tarkoitetun kansallisen ETIAS-yksikön välityksellä.

52 §

Tietojen saanti

Suojelupoliisilla on oikeus saada kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi välttämättömät rajavallvonnan sekä rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitämisen yhteydessä kerätyt biometriset tiedot. Tiedot tulee säilyttää erillään muista suojelupoliisin käsittelemistä tiedoista. Tietoja voidaan käsitellä vain yksittäisen tehtävän suorittamiseksi tässä luvussa säädetyn edellytyksin.

57 §

Tietojen poistaminen

Edellä 52 §:n 3 momentin mukaisesti talletetut tiedot poistetaan noudattaen, mitä henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annetun lain 40 §:n 2 momentin 5 a kohdassa säädetään.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

5.

Laki

henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä Tullissa annetun lain (650/2019) 5 §:n 5 kohta sekä
lisätään 5 §:ään uusi 6 ja 7 kohta ja lakiin uusi 24 a § seuraavasti:

5 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

5) *Europol-asetuksella* Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/794;

6) *EES-asetuksella* rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsulle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2017/2226;

7) *ETIAS-asetuksella* Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 ja (EU) 2017/2226 muuttamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1240.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

24 a §

Henkilötietojen luovuttaminen rajanylitystietojärjestelmään ja Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmään

Tulli saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 7–10 ja 13 §:ssä tarkoitettuja henkilötietoja:

1) EES-asetuksessa tarkoitettuun rajanylitystietojärjestelmään;

2) ETIAS-asetuksessa tarkoitettuun Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmään.

Tiedot on luovutettava noudattaen, mitä 1 momentissa mainituissa asetuksissa säädetään.

Tiedot ETIAS-asetuksen 34 artiklassa tarkoitettulle ETIAS-seurantalistalle on luovutettava rajavartiolaiton 18 §:ssä tarkoitetun kansallisen ETIAS-yksikön välityksellä.

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

6.

Laki

sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 1 momentin 17 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1288/2021, sekä

lisätään 1 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laeissa 224/2008, 462/2011, 348/2013, 257/2014, 671/2015, 470/2017, 1052/2018, 301/2019, 659/2019, 570/2020, 900/2020, 118/2021 ja 1288/2021, uusi 18 kohta seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädettyssä järjestyksessä pannaan täytäntöön seuraavat seuraamukset:

17) markkinaoikeuden määräämä arpajaislaissa (1047/2001) tarkoitettu seuraamusmaksu;

18) ulkomaalaislain (301/2004) 179 §:ssä tarkoitettu liikenteenharjoittajan seuraamusmaksu.

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain 16 ja 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain (657/2019) 16 § ja 17 §:n 3 momentti, sellaisena kuin niistä on 17 §:n 3 momentti laissa 1366/2019, seuraavasti:

16 §

Maksuaika

Seuraamusmaksu on maksettava kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

17 §

Seuraamusmaksun täytäntöönpano ja muutoksenhaku

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019). Seuraamusmaksu vanhene viiden vuoden kuluttua lainvoiman saaneen päätöksen antamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 23/2022 vp

Helsingissä 10.11.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Mari Rantanen ps
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Heidi Viljanen sd
varajäsen Veijo Niemi ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne